



1. ANLATALIM

S. 41

a. "Gelecek Derse Hazırlanalım" bölümünde yaptığınız araştırma sonucu belirlediğiniz kişilerden birini seçiniz. Seçtiğiniz kişi olduğunuzu düşünerek arkadaşlarınıza kendinizi tanıtan bir konuşma yapınız. Konuşmanız sırasında aşağıdaki yönergelerle dikkat ediniz.



Anlatıcıysanız

- Konuşma sırasında seçtiğiniz kişinin ismini söylememeye özen gösteriniz.
- Konuşmanıza başlarken arkadaşlarınızı selamlamayı ve konuşmanızı sonlandırırken onlara teşekkür etmeyi unutmayınız.
- Konuşmanızda bu temada öğrendiğiniz söz varlıklarını kullanmaya özen gösteriniz.
- Size yöneltilen soruları nezaketle cevaplamaya ve dinleyicide merak uyandıracak sorular sorarak onları da sürece dâhil etmeye dikkat ediniz.



Dinleyiciyseniz

- Başkalarını rahatsız etmeden, anlatıcıya odaklanarak dinleyiniz.
- Anlatıcı konuşmasını tamamladıktan sonra kimseden etkilenmeden anlatıcıya kendi bakış açınızı yansıtan sorular sorunuz.
- Dinleme sırasında soracağınız soruları örnekteki gibi defterinize not alınız.

Kitap yazdınız mı?

Günümüz bilim insanlarından mısınız?

Türkçenin gelişimi için hangi çalışmaları yürüttünüz?

Merhaba arkadaşlar, ben, Türkçenin ilk büyük sözlüğü olan Dîvânu Lugâtî't-Türk'ü yazan kişiyim. Türk boylarını köy köy, oba oba gezdim; 7.500'den fazla kelimeyi, atasözlerini ve deyimleri tek tek derledim. Neden mi? Çünkü dil, bir milletin ses bayrağıdır; bizi bir arada tutar, geçmişimizle bugünümüz arasında köprü kurar.

Yolculuklarımda şunu gördüm: Aynı eşyaya farklı yerlerde farklı adlar verilse de Türkçenin öz sesi hep aynıdır. Ben de bu sesi kaybolmasın diye yazdım. Sözler bizim hazine sandığımızdır; her kelime o sandıkta parlayan bir mücevher gibidir. Siz de günlük hayatta duyduğunuz yeni kelimeleri, atasözlerini ve deyimleri bir deftere not edin. Mesela "Birlikten kuvvet doğar" sözünü düşünün; birlikte olunca işler nasıl kolaylaşıyor, değil mi?

Bugün sosyal medyada karşımıza yapay kelimeler çıkıyor. Oysa çoğunun Türkçe karşılığı var: "beğeni", "takip etmek", "yok sayma" gibi. Gelin, Türkçemizin söz varlığını zenginleştirelim; konuşurken ve yazarken Türkçe karşılıkları kullanalım. Böylece hem kendimizi daha anlaşılır anlatırız hem de dilimize saygı göstermiş oluruz.

Sizden bir ricam var: Mahallenizde, ailenizde sık duyduğunuz bir deymi ya da atasözünü bugün defterinize yazın ve anlamını araştırın. Sorularınızı nezaketle cevaplamaktan mutluluk duyarım. Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

b. Konuşmanızın ardından anlaşılmayan noktaları açıklığa kavuşturmak için arkadaşlarınızın sorularını cevaplayınız ve onlardan kim olduğuna dair tahminde bulunmalarını isteyiniz. Arkadaşlarınızın tahmininden sonra tanıttığınız kişinin kim olduğunu sınıfta paylaşınız.

Soruları kısa ve açık yanıtladım; ipucu olarak "Dîvânu Lugâtî't-Türk'ü yazdım" dedim. Arkadaşlarıma "Sizce kimim?" diye sordum; çoğu "Kaşgarlı Mahmud musun?" dedi. Sonunda açıkladım: Evet, Kaşgarlı Mahmud'um.



2. ANLATALIM

a. Yan tarafta verilen çember üzerindeki sorulara göz gezdiriniz. Deneyimlerinizden hareketle cevap olarak hangilerini niçin tercih edeceğinizi düşünerek kısa süreli zihinsel planlama yapınız.

O MU, BU MU?



46

Zihinsel Planım:

"Pot kırmak" derim; çünkü kalp kırmak daha çok incitir.
 "İğneyle kuyu kazmak" derim; sabırla zor işi başarmayı anlatır.
 "Düşe kalka" derim; hatalarla öğrenmeyi gösterir.
 Arkadaşımla "n'aber", büyüklerle "Ne var ne yok?" derim.
 "Göle maya çalmak" derim; çünkü içinde umut ve deneme var.
 "Bitap düşmek" derim; yorgunluk geçer, gözden düşmek daha ağırdır.